

СТАНОВИЩЕ

от

проф. Мария Вълканова,

хабилитирана по научна специалност Гражданско и семейно право, професионално направление: 3.6. „Право”

относно

дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор” на **Жана Красимирова Димитрова**, научна специалност: Гражданско и семейно право, професионално направление: 3.6. „Право”

на тема:

„Неустойката в гражданското и търговското право”

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Със Заповед 991/16.12.2021 г. на Ректора на ВСУ съм определена за член на журито за защита на посочения по-горе дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор”. След запознаване с представените ми материали изразявам следното становище:

I. Информация за дисертанта

Жана Красимирова Димитрова е завършила специалност „Право“ във ВСУ „Черноризец Храбър“ през 2015 г. От 2019 г. и досега работи като юрисконсулт в Национален алианс за социална отговорност - Варна. Владее френски и английски език. Жана Красимирова Димитрова е зачислена като докторант в самостоятелна форма на обучение със Заповед № 510 от 11.08.2020 г. по докторска програма Гражданско и семейно право, професионално направление 3.6. „Право“. Отчислена е с право на защита със Заповед № 396 от 14.06.2021 г. Има три публикации по темата на дисертацията: „**Ограничителната клауза по чл.41 от Търговския закон и неустойката при неизпълнението ѝ**“- Ролята на правото в съвременната икономика; Сборник с доклади от национална научна кръгла маса, 2017, издателство „Наука и икономика“- Икономически университет-Варна, с. 285-294. ISBN 978-954-21-0949-510; „**Особености на неустойката в търговските сделки**“- Качество на стоките и защита на потребителите. Сборник с доклади от кръгла маса с международно участие, 2018. Издателство „Наука и икономика“- Икономически университет- Варна, с. 211-219. ISBN 978-954-21-0968-6; „**Сравнително-правен анализ на неустойката и търговския залог**“, сп. Известия на ИУ- Варна, бр. 4, том 62, 2018, с. 451-462. ISSN 1310-0343 – печатно; ISSN 2367-6949 –онлайн.

От горното е видно, че кандидатът притежава нужната теоретична и професионална подготовка, както и практически опит.

II. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е с общ обем от 241 страници и включва увод, четири глави, заключение и списък с използваната литература.

Списъкът на литературните източници съдържа 182 заглавия.
Направени са общо 394 бележки под линия.

Като обем и структура дисертацията отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ.

В работата са използвани различни методи на научно изследване, като сравнителноправния, историческия, правнодогматични методи.

Дисертационният труд е посветен на института на неустойката в гражданското и търговското право. Изложението в дисертацията е систематизирано в четири глави.

В Глава първа се разглежда възникването и развитието на правната уредба на неустойката. Проследен е генезисът и еволюцията на неустойката в римското право; възникването и развитието на правната ѝ уредба. В сравнителноправен аспект неустойката е изследвана и в законодателствата на други европейски страни.

Глава втора от дисертацията представя правната природа на неустойката и нейните видове. Тук изследването е фокусирано по-конкретно върху понятието за неустойка; клаузата за неустойка и страните; изискуемостта на неустойката, както и на правната характеристика на отделните видове неустойки.

Глава трета разглежда функциите на неустойката като институт в гражданското и търговското право; отражението на функциите върху правната природа на неустойката; нищожността на неустойката поради противоречие с добрите нрави; разграничават се особеностите при намаляването на неустойката по граждански и търговски сделки.

В Глава четвърта се изследват въпросите, свързани с намаляване на неустойката. Тук се очертават и предпоставките за намаляване на неустойката поради прекомерност.

Анализирана е критично и съдебна практика.

Направени са предложения *de lege ferenda* за усъвършенстване на законодателството.

III. Оценка на научните и научно-приложните приноси

Основните научни резултати и приноси на докторантката са по-конкретно следните:

1. Извършено е систематизирано изследване на историческото развитие на института на неустойката.
2. Направени са полезни ограничения на неустойката от сходни правни институти.
3. Анализира се правото на намаляване на неустойката поради прекомерност и се определят критериите за намаляването ѝ.

4. Анализирана е критично и съдебна практика.
5. Изведени са заключения и изводи в дисертационния труд, като са формулирани конкретни предложения *de lege ferenda* за бъдещо усъвършенстване уредбата на неустойката в ЗЗД и ТЗ, което ще съдейства на практиката.

IV. Критични бележки и препоръки

Към дисертационния труд могат да се отправят и някои критични бележки и препоръки, които не намаляват неговите достойнства.

На места липсва синхрон и яснота в изложените термини и съждения - напр. в гл. 2, § 2 се говори, че „**възможността** да се принуди другата страна да изпълни определено действие се нарича **задължение**“. Отново в тази част на дисертацията се поддържа, че за кредитора „се поражда възможността да изисква от недоброъвестния (ненадлежния) дължник да възстанови допълнителна сума пари – под формата на неустойка, като по този начин компенсира загубите на имущество, причинени от **неправилно изпълнение** или неизпълнението. От доизясняване се нуждае твърдението, че:“ Неустойката е **потестативно право**, а не **задължение на кредитора**“. В тази връзка по-надолу в текста, като аргумент в подкрепа на изтъкнатия потестативен характер на неустойката, се сочи нормата, съдържаща се в чл. 92, ал.2 от ЗЗД, която визира всъщност потестативното право **за намаляване на неустойката поради прекомерност**. Отбелязва се още, че неустойката е вид съглашение, но по-надолу в текста се споменава, че при уговорянето на неустойката не се изисква съгласие на страните/гл.2, §2/.

Препоръчително е да се прецизират цитиранията на посочената библиография на съответните места в изследването, за да може да се открии авторовата позиция от становищата на посочените в библиографията автори.

В частта, която разглежда изискуемостта на неустойката /гл.2, §3/ работата би спечелила, ако се разгледа по-детайлно въпроса за това кога настъпва изискуемост на задължението за неустойка, ако същото е поставено в зависимост от съдъването на определено условие в контекста и на по-новата практика на ВКС, като се съобрази решение № 60264 от 02.12. 2021 г. по гр. д. № 1545/2021 г., Г. К., IV Г.О. на ВКС.

Заключение

С оглед на гореизложеното считам, че представеният за публична защита дисертационен труд отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, както и на Правилника за прилагането му. Затова давам положителна оценка на труда, поради което ще гласувам в подкрепа на предложението за даване на образователната и научна степен „доктор“ на автора на дисертацията - Жана Красимирова Димитрова по научната специалност „Гражданско и семейно право“ в професионално направление 3.6. „Право“.

Варна, 5.02.2022 г.

Член на научното жури:

проф. Мария Вълканова, доктор по право